

ขั้น ๕ ที่เป็นภาระกับขั้น ๕ ที่เป็นทุกข์

พระอาจารย์สงบ มนสฺสนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๔๑

ณ วัดสันติธรรมาราม ต. คลองตาก ต.อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

กรรมดีให้ผลเป็นสิ่งที่ดี กรรมชั่วให้ผลเป็นสิ่งที่ชั่ว กรรมกลางๆ ให้ผลเป็นกลางๆ กรรมใด แล้วหัวใจของเราละ หัวใจของเราประเสริฐนะ หัวใจของคนที่เกิดมาเป็นมนุษย์นั้น ประเสริฐทั้งหมด เพราะการเกิดเป็นมนุษย์นี่เป็นเครื่องตัดสินใจ ได้มนุษย์สมบัติมาแล้ว การได้มนุษย์สมบัติจิตดวงนั้นต้องมีบุญกุศลจึงได้เกิดเป็นมนุษย์ มนุษย์สมบัติเห็นใหม่ เป็นผู้มีอิสระเสรีในการประพฤติปฏิบัติ ทำดีและชั่วได้ด้วยความสมัครใจ แต่ความจริงแล้วมันทำไปด้วยกิเลสที่มันขับไสไปโดยที่เราไม่รู้ตัวต่างหาก ขณะที่เกิดมาแล้วถึงมีกิเลสขับไส

พูดถึงกรรมดี พูดถึงอนิสงส์ พูดถึงกรรมที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ที่ประเสริฐมาก มนุษย์สมบัติ แต่พอเป็นมนุษย์แล้วมันก็เป็นทุกข์กันมากเลย เราเข้าใจว่าทำไมเราเป็นทุกข์ ทำไมสิ่งนี้จึงเป็นทุกข์ สิ่งที่เป็นทุกข์นั้นคือกิเลสในหัวใจ จะเกิดที่ไหนก็มีความทุกข์ทั้งหมด เพราะใจนั้นมีกิเลส กิเลสมันแย่งอำนาจแย่งความคิดในใจไปทั้งหมด เพราะกิเลสมันอยู่ที่หัวใจของคน อยู่ที่หัวใจของมนุษย์ทั้งหมด มันซึมซาบอยู่ในเนื้อหัวใจ มันเหมือนคนเราป่วยแล้วไข่นั้นอยู่ในร่างกายของเรา กิเลสมันก็แทรกอยู่ในเนื้อของจิตทั้งหมดเลย ทำไมมันถึงจะไม่ให้ผลเป็นทุกข์ละ เพราะกิเลสมันไม่ให้ผลเป็นความดี

แต่เราเกิดเป็นมนุษย์แล้วพบพระพุทธศาสนา คือมีธรรม มียา มีเครื่องกำจัดกิเลส เรามีโอกาสมหาศาลเลยที่จะกำจัดกิเลสที่มันอยู่ในหัวใจ เพราะมรรคอรียสัจจนั้นเป็นเครื่องกำจัดกิเลสในหัวใจของเราเท่านั้น ในหัวใจของเรา หัวใจของผู้ปฏิบัตินะ ถ้ากำจัดกิเลสขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า กำจัดกิเลสของพระอริยสาวกต่างๆ นั่นก็เป็นผลของท่านเห็นใหม่ กำจัดกิเลสของดวงใจใด ดวงใจนั้นก็ให้ผลเต็มเปี่ยม

ทุกดวงใจได้ผลจากดวงใจนั้นก่อน มีความสุข เสวยวิมุตติสุข สุขอันมหาศาล สุขที่ไม่มีทางโลก สุขที่แปลก สุขที่ไม่มีสิ่งใดเทียบได้ ดวงใจนั้นเสวยสุขนั้น พึงตนเองได้ก่อน มี

ความสุขก่อน ถึงเอาความสุขนั้นมาเจอกันกับพวกเราทุกคนที่ทุกข์นี้ใจ ผู้ที่ผ่านไปแล้วเป็นสมบัติของท่าน ถึงบอกว่าเป็นของเราผู้ที่ปฏิบัติต่อใจดวงนั้นต่างหากที่ เป็นผู้แก้ไขใจดวงนั้นจริงๆ

ธรรมโสตถออันนี้แก้ดวงใจที่เป็นกิเลส เพราะกิเลสนี้มันฝืนมันต่อต้านใจ ความทุกข์เกิดจากตรงนี้ เกิดจากกิเลสในหัวใจเรานี้มันไม่เข้าใจตามความเป็นจริง เช่น เราไม่สบาย เรามีไข้อยู่ แต่เราใช้แต่ของแสลง ไม่เคยมียามารักษาไข้เลย เรากินแต่ของแสลงเข้าไป แต่เราเข้าใจว่าอันนี้เป็นยารักษาโรคใจ แล้วโรคนั้นจะหาย เป็นไปได้ไหม มันเป็นไปได้ เพราะเราไม่เคยเอายาอันนั้นเข้าไปรักษาโรคเลย เอาแต่ของแสลงเข้าไปเพิ่ม โรคให้มันมากขึ้นโดยลำดับ โดยที่ตัวเองก็ไม่วู้สึกตัว อันนั้นคือกิเลส กิเลสเท่านั้นทำให้เราทุกข์ยาก กิเลสเท่านั้นที่ทำให้การประพฤติปฏิบัติของเราไม่ได้ผล กิเลสเท่านั้นที่ทำให้เราไม่มีความมานะอดทน ทำให้เราล้มกลิ้งล้มหงาย ทำให้เราไปไม่ถึงจุดหมายปลายทาง

ฉะนั้นต้องโทษกิเลส โทษเรา โทษผู้ปฏิบัติ โทษในหัวใจเรา โทษธรรมะ โทษความเป็นจริงไม่ได้ โทษความเป็นจริงนั้นคือใจเราแพ้มัน เราเข้าใจผิด เราให้กิเลสมันมีอำนาจเหนือเรา เห็นไหม พอโทษตามกิเลสมันบอก ทำให้เราไม่เชื่อในสิ่งที่ว่าอันนั้นเป็นผล ปัจจุบันนี้จะว่านรกไม่มี สวรรค์ไม่มี บาปบุญไม่มี ไม่มีได้อย่างไร ถ้าไม่มี พวกเราต้องไม่มีความทุกข์ทั้งหมด มนุษย์ในโลกนี้มีแต่ความสุข มีแต่ความพอใจ มีแต่ความรื่นเริง ทำไมมันเป็นไปไม่ได้ เพราะมันทุกข์ ทุกข์นั้นไม่ใช่กิเลสหรือ แล้วมันเป็นผลของกิเลส กิเลสเสกสรรปั้นยอให้เป็นทุกข์

พอให้เป็นทุกข์แล้ว ยาทันทีไปแก้มันมีอยู่ แต่ด้วยความไม่เชื่อนั้น มันจึงปฏิเสธเห็นไหม ความปฏิเสธเหมือนกับว่าเรามีเป้าหมายอยู่ เรามาที่นี่แล้วไม่กลับบ้านเรือนได้ไหม บ้านเรือนเราเป็นเป้าหมายใช่ไหม ถ้าเราไม่เดินไปบ้านเรือนเรา จะไปได้ไหม แต่การเดินทางนั้นเราใช้วัตถุหรือร่างกายมันเป็นรูปธรรมโดยไม่เห็นใจ แต่หัวใจนี้ถ้ามันคิดไม่เชื่อแล้วมันไม่มีการก้าวเดิน ไม่มีการก้าวเดินคือมันนอนจมอยู่ในกลางหัวใจนั้น มันไม่ขยับเขยื้อน การประพฤติปฏิบัติมันถึงไม่มีผลไป เพราะหัวใจมันไม่ก้าวเดิน หัวใจมันไม่เชื่อ

ความไม่เชื่อมั่นเป็นอุปาทานที่แฝงเร้นอยู่ในใจนั้น ในจิตใต้สำนึกนั้น เราก็บังคับบัญชาไม่ได้ เราก็ไม่รู้ว่าเราจะแก้ไขได้อย่างไร แต่มันอยู่ในหัวใจนั้น เพราะมันเป็นจิตใต้สำนึก กิเลสนี้มันละเอียดอ่อนอยู่ในหัวใจของเรา นี่ความไม่เชื่อมั่นให้ผลอย่างนั้น ให้ผลในการประพฤติปฏิบัติเป็นไปไม่ได้หนึ่ง แล้วมันไม่เชื่อแล้วมันจะทำตามความพอใจของมัน อย่างน้อยก็เลิกการประพฤติปฏิบัติ อย่างน้อยก็เลิกการกระทำเห็นใหม่ อย่างน้อยนะ

อย่างมากมันจะทำตามความพอใจของมันเลยละ มันจะหันกลับมาคิดว่า โอ้.. เรานี้โง่งนะ อุตสาห์ประพฤติปฏิบัติมาตั้งหลายปี เสียเวล่ำเวลาเปล่า กลับมาคิดเสียสิ่งที่ประโยชน์ที่เป็นยาสิ่งที่เป็นความเพียร ความเพียรนี่เป็นเครื่องบ่งชี้ของสัตว์บุรุษ สัตว์บุรุษเป็นผู้เลือกเฟ้นในสิ่งที่ดีงามในสิ่งที่ประโยชน์กับตนเอง เห็นใหม่ แต่เวลามันตำหนิมันกลับมาตำหนิด้วยซัดๆ เลย ทั้งที่เราสะสมคุณงามความดีมาเพื่อเรา แต่กิเลสมันแย่งเอาไปกินว่าไม่ใช่ เนี่ย กรรม กรรมเป็นมโนกรรม กายกรรม วชิกรรม กรรมอยู่ในมันให้ผลอย่างนั้นเลย การกระทำเกิดขึ้นจากกิเลส

เราจะชำระมันนี้ การต่อต้านมันก็ต้องมีบ้าง ถึงต้องเชื่อมั่น ความเชื่อมั่น ความจริงใจของเรา เห็นใหม่ กัดเพชรขาดนะ ใจเชื่อมั่น เรารู้ว่าสิ่งที่อยู่ในบ้านเรามีสัตว์ร้ายอยู่ เราจะกำจัดเราต้องบุกเข้าไปจัดการใหม่ เราต้องเชื่อมั่นว่ากิเลสมันอยู่ในหัวใจเรา มันมีอยู่ในหัวใจเรา ถ้าเราไม่เชื่อมั่น ไม่กำจัด ใครจะทำให้เราได้ ความเชื่อมั่นมันทำให้เราเริ่มใจ

เริ่มที่จะหันเข้าไปจำกัดขอบเขตมันก่อน แล้วเข้าไปรุกไล่ทำลายในหัวใจนั้นให้สะอาดบริสุทธิ์ขึ้นมา อย่างที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ขึ้นมา ที่แรกสาวกตรัสรู้ขึ้นมา รู้ธรรมตามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกไป เสวยวิมุตติสุข ฟังสิ ฟังว่า ทุกข์ ทุกข์ ทุกข์ แล้วมาเป็นวิมุตติสุขที่ไม่สามารถกลับกลายได้ สุขในโลกนี้มันเป็นเวทนาเห็นใหม่ สุขเวทนา ทุกขเวทนา มันเป็นกลางแล้วมันเปลี่ยนแปลงตลอด สุขในโลกนี้ถึงเป็นสุขจอมปลอมหมด สุขเพราะว่าเราเข้าใจผิด เราหลงใหล เราชอบสิ่งใดเราก็มองว่าสิ่งนั้นเป็นความสุข เราชอบสิ่งใดเราได้ตามความปรารถนานั้นแล้วเราก็มองว่าเป็นสุข เพราะสิ่งนั้นมันเจือด้วยอามิส ความสุขจากข้างนอกเจือด้วยอามิส เห็นใหม่

ความสุขจากภายใน ความหลงตัวเองก็ยังเป็นสุข เช่น การปฏิบัตินี้ การประพฤติปฏิบัติแล้วไม่ใช่ว่าจะถึงอย่างนั้นโดยอัตโนมัติ บุคคล ๘ จำพวก โสดาปัตติมรรค โสดาปัตติผล สกิทาคามรรค สกิทาคาผล อนาคามรรค อนาคาผล อรหัตตมรรค อรหัตตผล เห็นไหม โสดาปัตติมรรค ฟังสิ ทำไมขึ้น โสดาปัตติมรรคเป็นบุคคลจำพวกหนึ่งละ ทำไมไม่เอาโสดาปัตติมรรคกับ โสดาปัตติผลเป็นบุคคลจำพวกเดียวกัน เพราะโสดาปัตติมรรคนี้จากเราเป็นปุถุชน เราทำใจให้สงบตัดจาก รูป รส กลิ่น เสียง ขึ้นมาเป็นกัลยาณปุถุชน ตัด รูป รส กลิ่น เสียง ที่หัวใจนี้ครอบ ที่หัวใจนี้คิดถึง ครอบงำ ๓ โลกธาตุ หดเข้ามาเป็นอิสระในตัวเราเอง จิตนี้มีสมาธิตั้งมั่น

ผู้ที่มีจิตเป็นสมาธิตั้งมั่นสามารถตัด รูป รส กลิ่น เสียง เครื่องเขี้ยววนใจที่หลอกดวงใจ ให้ใจนี้หลงไหล จากที่ว่า รูป รส กลิ่น เสียงนี้เป็นอันเดียวกันกับใจ ใจกับรูป รส กลิ่น เสียงนี้เป็นอันเดียวกันหมุนตามโลกไปทั้งหมด เห็นไหม ปุถุชนเป็นอย่างนั้น รูป รส กลิ่น เสียงค้นหาความทะยานอยาก อารมณ์ของใจกับตัวใจเป็นอันเดียวกัน มันเคลื่อนไหวไปพร้อมกันทั้งหมด แล้วเราเชื่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ประพฤติปฏิบัติ มีศีล เอาศีลจำกัดจากร่างกายเข้ามา อริศีลเกิดขึ้นจากความเป็นปกติของจิต จิตเป็นสมาธิ เกิดสมาธิเข้าบ่อยๆ เกิดความตั้งมั่น เห็นไหม นี่ก็กัลยาณปุถุชน ตัดรูป รส กลิ่น เสียงโดยธรรมชาติ ตัดรูป รส กลิ่น เสียงโดยตามความเป็นจริง

ตัด รูป รส กลิ่น เสียงแล้ว อารมณ์ที่ว่า รูป รส กลิ่น เสียงกับอารมณ์กับใจเป็นอันเดียวกัน ออกจากกัน อารมณ์แบบนี้ ความรู้สึกแบบนี้เป็นจิตที่ตั้งมั่นเป็นจิตล้วนๆ อารมณ์อันนั้นไม่เข้ามา เป็นกัลยาณปุถุชนเพราะเป็นอิสระจากตัวเอง เป็นอิสระจาก รูป รส กลิ่น เสียงที่หลอกดวงใจอยู่ตลอดมานั้น นี่ก็กัลยาณปุถุชน ผู้ที่เป็นกัลยาณปุถุชนนี้จะเริ่มเดิน โสดาปัตติมรรค การเดิน โสดาปัตติมรรค เห็นไหม โสดาปัตติมรรค มรรคอริยสังขัง การพิจารณากาย การพิจารณาเวทนา การพิจารณาจิต การพิจารณาธรรม จนตามความเป็นจริง

การพิจารณาแยกแยะออกให้เห็นการแปรสภาพเป็นไตรลักษณ์หนึ่ง เป็นไตรลักษณ์ ความทำลายของมัน ความหลอกหลวงของจิตดวงนี้ ความหลอกหลวงที่จิตนี้หัวใจนี้เกาะเกี่ยวกับกาย เกาะเกี่ยวกับอารมณ์ เกาะเกี่ยวกับอารมณ์แปรปรวนที่เป็นธรรม เกาะเกี่ยวกับ

จิต เกาะเกี่ยวกับธรรม แยกออกจากกัน ถ้าไม่แยกออกจากกัน โสดาปัตติมรรค ถ้าไม่แยกออกจากกายจริงๆ มันก็ดำเนินไป พอดำเนินไปผลมันขาดออกจากกัน

การพิจารณาเราเอาน้ำเข้าไปต้ม เราต้มน้ำบนเตาไฟ แล้วเราจุดไฟต้ม เราจุดไฟนั้น ไฟนั้นคือเปลวไฟต้มน้ำอยู่ในหม้อนั้น เราเข้าใจว่าน้ำนั้นเดือดหรือ มันเดือดหรือยัง ถ้าตามความเป็นจริง ถ้าน้ำนั้นเดือด น้ำต้องมีไอขึ้นมาใช่ไหม น้ำนั้นต้องเดือด พลังงานนั้นต้องเดือด ต้องมีความร้อนขึ้นมา ถึงจุดเดือดมันจะเดือด แต่ถ้าเราต้มน้ำนั้นแล้วไม่ถึงจุดเดือด แต่เราเข้าใจว่าจุดเดือด เห็นไหม เพราะเราเคยเห็นคนอื่นเขาต้มน้ำแล้วน้ำเดือด เคยกินน้ำเดือด เขาเอาน้ำร้อนมาให้เรากิน เราเคยรับรู้รสนั้น เราหมายได้แล้วเห็นไหม

การประพาศปฏิบัติก็เหมือนกัน กิเลสจะเข้ามาในระหว่างที่ใช้ปัญญา ระหว่างที่ใช้ โสดาปัตติมรรคนั้นแหละ เพราะขณะที่ใช้โสดาปัตติมรรคเราทำเพื่อชำระกิเลส คำว่าเพื่อชำระกิเลสก็แสดงว่ากิเลสยังไม่ถูกชำระไป มันต้องมีกิเลสอยู่ในใจดวงนั้น การดำเนิน อริยมรรคนี้ เดินมรรคอริยสังขังนี้ก็เดินด้วยนามธรรม เดินด้วยอาการของใจนั้น อาการของใจนั้นพร้อมด้วยกิเลสที่อยู่ในใจนั้น กิเลสที่อยู่ในหัวใจนั้นก็หลอกเราใจ เป็นการเดา เป็นการดันไปว่าอันนี้คือมรรคผล เห็นไหมถึงว่าโสดาปัตติมรรคต้องทำจนถึงตามความจริง ถึงจะข้ามสมุจเฉตพหวน ยกจิตนี้ขึ้นเป็นโสดาปัตติผลอีกวาระหนึ่ง

แต่ถ้าอยู่ในโสดาปัตติมรรคแล้วประพาศปฏิบัติแล้วพิจารณาไปมันแยกออก แต่มันไม่ยกขึ้นเป็นโสดาปัตติผล มันไม่ยกขึ้นมันไม่วิปยุต สัมปยุตคายออกมาเป็นโสดาปัตติผล มันไม่เป็นตามความเป็นจริง แต่กิเลสมันหลอกให้เราเข้าใจว่าเป็น เห็นไหม เราเข้าใจว่าอารมณ์นั้นว่าเป็น มันถึงไม่เป็นไปตามความจริง มันเป็นความเข้าใจ มันเป็นความดันเดา ผู้ใดปฏิบัติธรรมคันเดาธรรม จะได้ธรรมคันเดานั้น

ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ในระหว่างนี้จิตมันหมุนไป ตามมรรคสามัคคี สามัคคีรวมตัวกัน สมุจเฉตพหวนออกไป จิตนี้แยกออกไป กิเลสหลุดออกไป ชันธกับจิตแยกออกจากกัน ความแยกออกจากกันมันจะเห็นตามความเป็นจริงว่า กายนี้เป็นกาย จิตนี้เป็นจิต ทุกข์นี้เป็นทุกข์ แยกออกจากกันทั้งหมด แล้วหลุดออกไป ความรู้สึกของจิตอันนั้น

พ่นออกไปเป็นโศดาปัตติผล เหมือนกับเราปอกผลไม้ เปลือกผลไม้กับเนื้อผลไม้แยกออกจากกัน เห็นตามความเป็นจริง เป็นปัจเจกตั้งรู้จำเพาะตนเลย นี่ยกขึ้นเป็นโศดาปัตติผล

ฉะนั้นขณะประพฤติปฏิบัติอยู่ไม่ให้นิ่งนอนใจ ไม่ให้คาดเดาว่าเป็นสิ่งนั้นๆ การคาดเดาแล้วมันเลยได้ธรรมคันเดาใจ มันเสียในการปฏิบัติ เราอุทิศสำหรับประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เราได้ผลตามความเป็นจริง แต่เราศึกษาเล่าเรียนมา หรือเราฟังครูบาอาจารย์มาเป็นสมบัติเราเยี่ยมสมบัติผู้อื่นมาแล้วเราดูเอาว่าเป็นสมบัติของเรา การดูว่าเป็นสมบัติของเรามันถึงไม่เป็นสมบัติของเราจริงเพราะเป็นการดู การดูจะเป็นจริงได้อย่างไร เพราะมันดูใจ ดูสมบัติครูบาอาจารย์ว่าเป็นของเรา

การฟังธรรมถึงไม่ให้อย่างนั้น ต้องประพฤติปฏิบัติให้ตามความเป็นจริง มุมานะเวลาเราศึกษา เราอยู่ข้างนอก เราต้องเป็นผู้ฉลาด อยากรู้ แต่พอถึงปฏิบัติต้องฉลาดไม่ได้ ความฉลาด ความรู้ของใจนั้นเป็นคาบสองคมในขณะประพฤติปฏิบัติ เพราะว่าตัวเองฉลาดไป ฉลาดขนาดไหน ผู้รู้ขนาดไหน จะฉลาดจะศึกษามาขนาดไหนมันเป็นขี้ข้าของกิเลสทั้งหมด ความรู้ของเรา สรรพสิ่งในใจเรา เล่ห์เหลี่ยมเล่ห์กระเท่ห์ในหัวใจเราทั้งนั้นละที่มันเป็นขี้ข้าของกิเลส เพราะกิเลสมันอยู่ใต้หัวใจของเรา

เราจะชำระกิเลสของเรา ไม่ใช่ชำระกิเลสของผู้อื่น เราต้องชนะเรา เราต้องรู้ในหัวใจ เราตามความเป็นจริง ดังนั้นจะมีความรู้จะฉลาดขนาดไหน มันถึงเป็นเครื่องมือของกิเลสมาเชือดคอผู้ปฏิบัติใจ ผู้ปฏิบัติว่ามีความรู้ความสามารถมากไป มันก็เลยเป็นทางออกของกิเลส มันไล่ตามไป ฉะนั้นผู้ประพฤติปฏิบัติต้องทำเหมือนผู้ที่โง่เขลาที่สุด สิ่งใดจะเกิดขึ้นต้องจับความคิดนั้นตรวจสอบทั้งหมด ทุกสิ่งที้ออกมาจากหัวใจ

เพราะกิเลสมันอยู่เบื้องหลังความคิดอันนั้นทั้งนั้นเลย อยู่เบื้องหลัง กิเลสอยู่หลังเรา เราไม่เคยเห็นหน้ามัน เราถึงเป็นขี้ขี้มันมาตลอด เมื่อใดเราทันกิเลสของเรา เราจะรู้เท่า รู้เท่าทันจนกิเลสมันอายนะ มันไม่กล้าเสนอหน้าออกมา นั่นคือความสงบ คือการพิจารณาแล้วปล่อยวางชั่วคราว จนเข้าใจตามความเป็นจริง จนสมุจเฉทปหานจนกิเลสนั้นตัดขาดออกจากหัวใจไปเลย อันนั้นถึงยกขึ้นเป็นโศดาปัตติผล ให้ตามความเป็นจริงอย่างนั้น แล้วเราจะได้ผลตามความเป็นจริงของเราทุกชั้นตอน

ทำไมโศดาปัตติผลแล้วต้องเดินสัทธาคามรรคอีกล่ะ ในเมื่อเดินโศดาปัตติมรรคแล้วมรรคของโศดาบันทำไมไม่อัตโนมัติไปเป็นสัทธาคามรรคเลย ทำไมต้องไปเดินเป็นบุคคลจำพวกที่ ๓ โศดาปัตติมรรค ๑ โศดาปัตติผล ๒ สัทธาคามรรคเป็นบุคคลที่ ๓ เห็นไหม

ถ้าเป็นสัทธาคาผลก็เป็นบุคคลที่ ๔ เป็นบุคคลคนเดียวที่ประพฤติปฏิบัตินั้น เหมือนประตู ๘ ประตู แล้วเดินผ่านออกไป ประตู ๘ ประตูนี้คือค่ายกล เป็นอริยสังขทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค เรากลั่นใจนี้ออกมาจากอริยสังขตัวอริยสังขนั้นเป็นเหมือนประตู ๘ ประตูที่หัวใจนี้ผ่านออกมาจากอริยสังขนี้ออกมาเป็นนิพพานหนึ่ง ๘ จำพวกเห็นไหม บุคคล ๘ จำพวกมรรค ๔ ผล ๔ นิพพานหนึ่งออกไปจนเป็นนิพพานหนึ่ง ความเป็นนิพพานหนึ่ง นิพพานนี้ข้ามพ้นออกไป

แต่กว่าจะเข้าถึงตรงนั้นนี้ บุคคลจำพวกที่ ๓ นี้ต้องสร้างสัทธาคามรรคนี้ เพราะโศดาปัตติมรรครวมตัวลงสมุจเฉทปหาน เพราะขณะที่เข้าประหารนั้นตามความเป็นจริงนี้ มันต้องรวมตัวเข้าไปสัมปยุตเข้าไป แล้ววิปยุตคายออก สัมปยุตเข้าไป สัมปยุตคือการเข้า มรรครวมตัวเข้า คายออกมา วิปยุตคายออกมา เหมือนเราบีบรัดเข้าไปแล้วคายออก สิ่งนั้นพ้นออกมาเหมือนดอกบัวบานไป บานออก เกสรพ้นออกมา เพราะขณะนั้นสัมปยุตเข้าไปวิปยุตคายออกมา มันเข้าไปหมดใจ เหมือนเรามีเงินอยู่แล้วจ่ายเงินนั้นซื้อสมบัตินั้นเข้ามา เหมือนเงินนั้นจ่ายออกไปแล้ว การจะจ่ายเงินใหม่ต้องหาเงินใหม่

ถึงว่าสัทธาคามรรคต้องสร้างจากดวงใจขึ้นไป ขึ้นไป พิจารณาภายใน เวทนา จิต ธรรมเหมือนกันทั้งหมด เข้าไป เข้าไปเพราะพ้นออกจากตรงนี้ จิตมันขาดจากกายออกจากกัน เพราะฉะนั้นความคิดของใจยังมีอยู่ เพราะมันเป็นชั้นภายใน ชั้นภายนอก ชั้นภายในใจ ชั้นภายในเห็นไหมความคิดนี้เป็นอารมณ์ มันหมุนไป ความคิดยังเกิดอยู่ตรงนั้น จนยกขึ้นอีก กายกับใจขาดออกจากกัน เป็นอิสระต่อกัน เมื่อก่อนนั้นจิตนี้ผ่านกายออกมา ผ่านกายออกมาเป็นความรู้สึกเป็นอารมณ์ของเรา เป็นความคิดของเรา มันหายามาก แต่ต่อไปจิตนี้จะเป็นตัวอิสระคิดโดยอัตโนมัติ ความคิดของเราเราว่ามันเร็วมาก

เวลาเราคิดกันอยู่นี้ว่าเร็วมาก แต่เวลาเราปฏิบัติเข้าไป ลึกเข้าไป เป็นชั้นๆ เข้าไป ๘ ประตุนั้นนะ จิตนี้ต้องผ่านประตูออกมา ๘ ประตูถึงเป็นอารมณ์ปัจจุบัน พอตัดขาดเข้าไป

เป็นชั้นเป็นตอนเข้าไป ให้หัดสั้นเข้า พอกายกับจิตนี้แยกออกจากกันเหลือแต่จิตล้วนๆ จิตล้วนๆ นี้มีชั้น ชั้นของใจล้วนๆ เลย ความคิดอันนี้รุนแรงมาก รุนแรงเพราะมันเป็นชั้นภายใน เห็นไหม เป็นชั้นภายในที่เป็นอิสระ

ขนาดที่ว่าเราเป็นมนุษย์นี่เราเป็นอิสระชน ทำดีทำชั่วก็ได้ เราเป็นมนุษย์ไง ถ้าเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน เขายังกักขัง เกิดเป็นเทวดาเขายังเป็นเทวดา เกิดเป็นนรกเขายังเป็นนรก ถ้าเกิดเป็นเทวดาเขาเสวยแต่ทิพย์สมบัติ มีแต่ความสุข สุขหน้าเดียว เกิดในนรกทุกข์หน้าเดียว แต่เกิดเป็นมนุษย์มีทั้งสุขและทุกข์อยู่ในตัวพร้อมไป มันได้เลือกเห็นไหม มันได้เลือก

จิตนี้ผ่านออกมาเราว่ามันหยาบ แต่พอลึกเข้าไป ลึกเข้าไปนี่สิ จิตล้วนๆนะ มันจะคิดได้ขนาดไหน ขนาดที่ว่านี่เป็นอิสระชนนี่มันยังคิดได้ขนาดนี้ แล้วถ้ามันหัดสั้นเข้าไปนี่ สายสืบต่อที่มันสั้นเข้า ความไวของความคิดจะเร็วขึ้นขนาดไหน จิตล้วนๆ คิดได้ คิดในตัวเอง เสพกามในใจก็ได้ ใจกับใจเสพกามในตัวมันเองเลยใจ แต่ถ้าเป็นปุถุชนนี่การเสพกามมันต้องระหว่างสองขั้วเข้าหากันมันถึงจะเป็นขึ้นมา แต่ถ้าจิตล้วนๆ มันเป็นจิตของมันเองมันก็เสพของมันเอง เพราะมันมีชั้นภายใน มันมีการปรุงแต่งภายใน ถึงตรงนี้ต้องใช้อุสกะใจ

อนาคามรรคคือการทำลายเรื้อนใจ ทำลายเรื้อนของใจ กายกับใจ เราทำลายกายออกไปแล้ว ใจนี้เป็นอิสระออกไป แต่อิสระในกิเลสล้วนๆ จะทำลายเรื้อนของจิตใจ จิตนี้เป็นผู้ไม่มีเรื้อน พระอนาคานี่ไม่ครองเรื้อน ไม่มีเรื้อน แต่ถ้าพระอนาคายังเดินไม่ถึง ยังเดินเป็นอนาคามรรคอยู่ ก็ครองเรื้อนสิ เพราะการพิจารณาอันนั้นกิเลสล้วนๆ เหมือนกัน เพราะกิเลสมันอยู่ที่ใจ เห็นไหม กิเลสมันอยู่ที่ใจ การใช้เกลือจิ้มเกลือ การใช้อาการของใจ คือมรรคคืออารมณ์ความรู้สึกที่เราแต่งขึ้นมา

คำว่าแต่งขึ้นมาหมายถึง เราปั้นขึ้นมา เราพยายามสร้างขึ้น เราต้องสร้างขึ้นมาจากหัวใจของเรา เพราะความคิด เห็นไหม จิตสงบขึ้น แล้วเรายกขึ้นวิปัสสนาภายในนั้น ยกอาการของใจนั้น อันนี้คือเราสร้างขึ้น เราสร้างอาการของใจขึ้นมา จากที่ว่ามันเป็นใจล้วนๆ เป็นกามล้วนๆ เราเริ่มใช้ธรรมของเราไป ใช้เป็นบุคคลที่ ๕ บุคคลที่ ๕ เห็นไหมเป็นอนาคามรรค แต่เพราะกิเลสมันยังใส กิเลสมันยังต่อสู้อยู่ เมื่อก่อนอยู่ข้างล่าง มันอยู่ห่าง แต่

ในเมื่อเราทำลายเข้าไปใกล้ถึงเมืองหลวง ถึงตัวของใจ ถึงตัวของกิเลสแท้ๆ แรงต่อต้านยิ่งจะรุนแรงมาก การวิปัสสนาอันนั้น กิเลสที่ว่าอยู่ใต้ของใจ มันถึงทำให้เราสับสน ความหลงไป ความมัวเมาไป ความคาดหมายไป มีมหาศาลมาก

การประพฤติปฏิบัติถึงว่าลุ่มๆ ดอนๆ ใด ต้องกระเสือกกระสนนะ ความกระเสือกกระสน การให้กำลังใจตัวเองสำคัญที่สุด เพราะเราผ่านประสบการณ์ของการประพฤติปฏิบัติมา เป็นบุคคล ๔ จำพวกมา มันเห็นสุขเห็นทุกข์ในการสร้างเหตุ เห็นสุขในการสร้างเหตุ สร้างเหตุ ผลออกมาเป็นสุขแท้ๆ เนี่ย สร้างเหตุออกมาจนเป็นสมุจเฉทปหานออกมาเป็นสุขแท้ๆ มันเป็นเรื่องประกัน

คนเราถ้าไม่มีเรื่องประกัน ไม่เห็นผลงานใครจะกล้าเสี่ยงกล้าตายขนาดนั้น แต่ในเมื่อสิ่งที่มันประจักษ์แก่ใจ สิ่งที่ประจักษ์แก่ใจที่ใจนี้ได้ชนะมาเป็นขั้นเป็นตอนมา จับเคลื่อนตัวเองออกมา เป็นขั้นเป็นตอนออกมาขนาดนั้น ทำไมมันจะไม่มี ความมูมานะ ความมูมานะถ้าไม่ถูกทาง ดำริผิดก็ออกผิด ดำริชอบ มูมานะนั้นต้องชอบด้วย มูมานะนั้นต้องสมควรด้วย มันถึงเป็นมรรคอรียตัจจัง มรรคะมันถึงสามัคคีรวมตัวกันได้

การใช้ปัญญา มันจะละเอียดลึกซึ้งเข้าไปจนขนาด เราสร้างเข้าไป จนคาดไม่ถึงว่าตัวเราจะมีความคิดขนาดนั้นได้ คาดไม่ถึงว่าสิ่งนี้จะเกิดกับหัวใจเราได้ มันคาดไม่ถึงจริงๆ ถ้าคาดถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้แล้วทำไมท้อใจล่ะ แล้วใครมันจะสามารถรู้ได้ แล้วใครมันจะสามารถเข้ามาถึงตรงนี้ได้ แต่แล้วเราผู้ที่ปฏิบัติทำไมจึงเข้ามาได้ เห็นไหม เพราะคนที่ทำได้มีจริงนี่ ดวงจิตที่ได้สร้างบุญกุศลมา มีผู้ที่มีฐลีน้อยกิเลสน้อยสามารถเห็นได้ แต่ขนาดมีนะ มันก็กระเสือกกระสน

มันเป็นความมหัศจรรย์ เป็นความที่ว่าเราประพฤติปฏิบัติเป็นไปได้อย่างไร มันละเอียดขนาดนั้น มันคาดไม่ถึง เคาไม่ได้ เคาไม่ได้หรอก ถ้าคาดเคาได้ ผู้ที่เรียนปริยัติมาจนตำรานี้ท่องจำได้หมด ท่องจำได้ทุกตัวอักษรเขียนนะ แล้วทำไมไม่ได้ประโยชน์ตามความเป็นจริงล่ะ มันคาดเคาไม่ได้ เพราะการท่องจำนี่เป็นการถือป้อออกมา จากสิ่งที่เป็นตัวอย่างมันไม่ใช่เนื้อใจ เราทำอะไรก็แล้วแต่ แล้วเราสำเร็จขึ้นมาเราเขียนเป็นตำราออกมา คนจะทำได้เหมือนเรา คนจะทำตามเราเห็นไหม ถือป้อสิ่งนั้นออกมา ถือป้อสิ่งที่เป็นแบบอย่าง ไม่ใช่

ก็อปปีเนื้อหาสาระตัวจริงออกมา คำว่า เพราะใจนี้เป็นธรรมแล้วเทศนาธรรมออกมา ธรรมนี้เป็นนามธรรมที่ไม่มีตัวตน แต่จะสร้างนามธรรมนี้อย่างไรให้เป็นบุคคลาธิษฐาน ให้เห็นตัวตนสร้างสิ่งนั้นให้มาเปรียบเทียบเหมือน เหมือน คำว่าเหมือน แต่ไม่เหมือน เพราะเหมือนนี้ คำว่าเหมือนคือคล้าย เพื่อเปรียบเทียบ แล้วจะให้เหมือนสิ่งนั้นเหมือนที่เป็นจริงได้อย่างไร เพราะมันเทียบว่าเหมือนอยู่แล้ว มันต่างออกมาแล้ว แล้วเอาสิ่งที่เหมือนนั้นมาวิเคราะห์วิจารณ์ เอาสิ่งที่เหมือนนั้นพยายามจะมาคิดใจ เอาสิ่งที่ผิดมาตั้งเป็นโจทย์ตั้งสมมติฐานให้เราใคร่ครวญแล้ว นี่ถึงได้บอกว่าเป็นการคาดการหมายไป

ต้องทำไปตามความเป็นจริง ละเอียดขนาดไหนก็ต้องตรวจสอบ ปล่อยวางไม่ได้ เชื่อตัวเองไม่ได้ เชื่อตัวเองก็โดนกิเลสหลอก เชื่อตัวเองกิเลสหัวเราะเยาะเลย เพราะเชื่อตัวเองกิเลสมันอยู่ในตัวเองอยู่แล้ว ฉะนั้นถึงต้องตรวจสอบอยู่ตลอด คุณความเป็นไป เพราะมันมหัศจรรย์ เวลามันรวมตัวลงครั้งหนึ่งครั้งหนึ่ง ขณะจิตล้วนๆ แล้วมีกิเลสอยู่ในจิตนั้นนะ เพราะจิตนั้นพ้นออกจากกายแล้ว กิดจิตล้วนๆ นะ แล้วจิตนั้นสงบตัวลงอีกชั้นหนึ่งนะ มหัศจรรย์ใหม่ มหัศจรรย์มาก มหัศจรรย์ขนาดไหนก็อยู่ได้กิเลส เพราะกิเลสอยู่ในความมหัศจรรย์นั้น ดังนั้นถึงเชื่อไม่ได้ไง ถ้าเชื่อก็เชื่อกิเลส

กิเลสคืออะไร กิเลสก็เป็นนามธรรม กิเลสคือความคิดอกุศลเป็นกิเลส ถึงได้ว่าไม่มีใครกล้าทำลายตน ไม่มีใครกล้าทำลายกิเลส การปฏิบัติถึงอยู่พักตาย เอาตายเข้าแลกกัน เพราะถ้าถึงตายแล้วกิเลสมันกลัว กิเลสมันกลัวว่ามันจะไม่มีที่อยู่ ไม่อย่างนั้นนะกระเสือกกระสนไป ผลัดวันประกันพรุ่ง หรือแตกไปเรื่อย แต่ถ้าหัวชนฝาถึงจุดเลย เราทำงานถึงให้ผลงานนั้นสำเร็จ เก็บผลงานทั้งหมดแล้ว อันนั้นแปลว่าสิ้นสุด อันนี้ก็เหมือนกันประพฤติปฏิบัติต้องใช้ความมุมานะขบเคี้ยวความพยายามของตนไปให้จนถึงที่สุด ไม่ใช่ที่เราปฏิบัติไปแล้วเราคาดหมาย หรือเรายอมรับว่าอันนี้เป็นความจริงแล้วเราหยุด อันนั้นเป็นกิเลสหลอก

ครูบาอาจารย์สอนว่าอันนี้คือการภาวนาแล้วหลง ความหลงอันนี้ไม่ใช่ตามความเป็นจริง แต่มันให้ผลหลง หลงเพราะว่าการคาดหมายของใจ กิเลสในหัวใจของตัว มันอยากรวบรัด มันอยากให้เป็นไปโดยเร็ว มันรวบรัดเลย แล้วว่าอันนั้นเป็นความจริงถึงว่าไม่ใช่ตามความเป็นจริง กิเลสในหัวใจมันหลอก ถึงจะหลอกอย่างไรมันก็มีมหัศจรรย์ ความมหัศจรรย์

อันนี้มันถึงแปลกประหลาดไป ถ้าอย่างนั้นต้องพิจารณาซ้ำพิจารณาซาก ยกขึ้นมาตรวจสอบ อยู่ตลอดว่าจิตดวงนี้มันพ้นจากกามจริงหรือ มันพ้นจากเรื่อนจริงหรือ พ้นจากเรื่อนจริงหรือ เรื่อนคือกาม เรื่อนคือการสร้างคู่ สร้างความสัมพันธ์ สร้างแรงเสียดสีในหัวใจนั้น ในหัวใจผู้ที่ เป็นอนาคามรรคนั้นละ เพราะอันนี้ถึงว่าเป็นน้ำป่าไป น้ำป่าเป็นน้ำที่รุนแรง น้ำที่ท่วมหัวใจ ใจท่วมท้นหัวใจ ใจถึงอยู่ใต้อำนาจของน้ำอันนั้น พิจารณาตรงนั้นพิจารณาซ้ำพิจารณาซาก

จนโลกธาตุนี้หวั่นไหว ภูเขาไฟระเบิดออก เห็นไหม ความหวั่นไหวของภูเขาไฟที่ มันระเบิดออกมานั้น แต่มันระเบิดออกมาจากหัวใจ ถ้าโลกธาตุนี้แตกสลายออกไป ความสุข ขึ้นมาจากความระเบิดออก ถ้ามันเป็นนามธรรมเป็นจิตล้วนๆ อะไรมันระเบิด ระเบิดดี เพราะกิเลสที่เกาะกันหนาแน่นในหัวใจนั้น โคนระเบิดออก โคนมรรคระเบิดออกเห็นไหม ความระเบิดออก มันรุนแรงเพราะมันเป็นกามภพ หัวใจพ้นออกจากกามภพทั้งหมดเลย ยกขึ้นเลย ยกขึ้นออกไปเป็นอนาคามผล เป็นบุคคลจำพวกที่ ๖ แล้ว ยกขึ้นเป็นอรหัตมรรค

ต้องยกไปเรื่อย ยกไปเรื่อย แต่การยกนี้ คำว่ายกนะ แต่ตอนประพฤติปฏิบัติมันไม่ยก หรอกมันว่ามันจะขึ้นตอนไหน ความว่าง ความมหัศจรรย์อันนั้นมันจะว่าอันนี้เป็นสิ่งที่ถึง ที่สุดแล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านตรัสรู้ธรรม ท่านจึงจุดความเป็นจริง เอ โกรธโม ด้วยความเป็นจริง แต่ผู้ปฏิบัติส่วนใหญ่แล้วถึงจุดไหนว่าเป็นเอ โกรธโมเพราะมหัศจรรย์ทุก ขึ้นตอน มันจะมหัศจรรย์ไปตลอดเลย มันแปลกประหลาดเพราะสิ่งที่ในโลกนี้ไม่มี สาม โลกธาตุนี้ไม่เคยมี

ถ้าสามโลกธาตุนี้มี จิตดวงนี้ต้องไปพ้นทั้งหมด จิตดวงนั้นต้องพ้นจากตรงนี้ถึงจะ พ้นจากสามโลกธาตุ แต่เพราะใจเราอยู่ใต้สามโลกธาตุ เพราะเราเกิดได้กามภพนี้มันจะพ้นมา จากไหน สิ่งที่ไม่พ้นมันอยู่ใต้อำนาจของกิเลส หมายถึงว่าไม่มี สิ่งที่ไม่พ้นสามโลกธาตุนี้ไม่มี ไม่มี ความที่ไม่มีแล้วเราไปประสบเข้า มันจะมหัศจรรย์ขนาดไหน สมบัติใดๆ มันจะมา เทียบค่าได้ ไม่มีสมบัติใดๆ เทียบค่าได้เลย แล้วเรามีสมบัติอันนั้น หัวใจเรามันได้คัมภีร์ สมบัติอันนั้น มันเป็นเรื่องเดียวกัน สมบัติกับใจอันนั้นเป็นอันเดียวกัน มันมีความสุข ความ เว้งว้าง สุขในการเอาทุกข์เข้าแลก เอาตายเข้าแลก เอาความมุมนานะเข้าแลก แล้วมันเป็น ความสุขที่ว่าสิ้นสุดของการขับเคลื่อนของหัวใจ ที่ว่าต้องไปลงไปขึ้นไปลงอีก ไม่มี มันถึงมุ มานะกันขนาดนั้น ความมุมนานะ ความอุตุส่าห์พยายามมันจะให้ผลออกมา

การยกขึ้น มันไม่ยกขึ้นเพราะเราเข้าใจว่าอันนั้นเป็นผล หนึ่ง แล้วไม่รู้จะยกอย่างไร อีกหนึ่ง ไม่รู้จะยกอย่างไร ไม่รู้จะทำอย่างไรนะ อ่านตำราหรือฟังครูบาอาจารย์มา มันว่าควรทำอย่างนั้นๆ แต่มันทำไม่ได้ มันมีคึดอยู่ในหัวใจถึงจุดหนึ่งแล้วมันมองไม่เห็น

ทำอะไรไม่ได้เลย เพราะความหลอกของใจ ความหลอกของกิเลสมันจะไม่เห็นตัวนั้น ความไม่เห็นตัวนั้นกำหนดอย่างไรก็ทำไม่ได้ ทั้งๆ ที่รู้ว่าตัวเองต้องทำอะไรนะ ทั้งๆ ที่ว่าเข้าใจแล้ว มหัสัจจรย์ขนาดไหนก็แล้วแต่ จิตหลอกขนาดไหนก็แล้วแต่ แต่การตรวจสอบจนเข้าใจว่าตัวเองนี่ยังต้องดำเนินการต่อไป ก็ยังไม่รู้จะดำเนินการอย่างไร แสนลำบากนะ เพราะผู้ปฏิบัติอย่างเรานี้มันเป็นเนยยะไง ไม่ใช่ผู้ปฏิบัติธรรมสมัยพุทธกาลที่วรวดเร็ว ฐัธรรมเร็ว ฟังพระพุทธเจ้าเทศน์บรรลุธรรมในที่เลย อย่างนั้นเขาสร้างบุญกุศลมา มันอยู่ที่การสร้างมา แต่เนยยะผู้ที่มีโอกาสแต่ต้องกระเสือกกระสน เนยยะในการกระเสือกกระสน ในการແก่ແຕ่ไปให้ตัวเองได้พ้นจากตรงนี้ ถึงยกขึ้นไม่ได้ มันยกขึ้นไม่ได้ ถ้ายกขึ้นได้หมดผู้ปฏิบัติต้องถึงสิ้น เป็นผู้บรรลุ ใจนี้เป็นธรรมทั้งหมด เป็นเอโกธัมโมทุกดวงใจ

อย่างนางวิสาขาเป็นแคโศดาบันแล้วก็ตายไป ถ้าเป็นโศดาบันแล้วรู้อยู่ว่ามันควรจะ เป็น ทำไม่ไม่ทำต่อไปให้ถึงจุดนั้นละ การยกขึ้นมันถึงลำบากใจ ทั้งๆ ที่ก็รู้อยู่ว่าพระอรหันต์ กับพระโศดาบันความสุขในหัวใจจะต่างกันขนาดไหน ก็เหมือนเรารู้อยู่ว่าสมบัติเราน้อย สมบัติที่ใหญ่กว่าดีกว่ามีอยู่ ทำไมเราไม่ชวนขายเอาสมบัติที่มากกว่า มันเอาไม่ได้ ใอันนี้ก็เหมือนกัน แต่ที่ว่าเหมือนกัน เพราะกิเลสมันหลอกหนึ่ง เพราะเราไม่มีความสามารถหนึ่ง และเราไม่จริงจางหนึ่ง ถ้าเราจริงจางนะเอาหัวชนฝาไว้เลย ตะเกียกตะกายอย่างไรก็เอา อยากรู้ก็เอา สักวันหนึ่งต้องจับต้องได้ ถึงจะเป็นฝาอย่างไร ให้มือเรานี้ต้องสามารถจับปีน ขึ้นไปได้เหมือนกัน การปีนขึ้นไปนะหมายถึงว่าการค้นหาของจิต ต่อที่ว่าชั้น ๕ ชั้น ๕ คืออารมณ์ที่ขับเคลื่อนมาในหัวใจนั้นมันขาดออกไป

พอมันขาดออกไปนี้โลกธาตุมันหวั่นไหว กามภพไม่มี ไม่มีบัญญัติแล้ว บัญชีที่ต้องมา เกิดในกามภพ โคนมรรคอรียสังขังตัดออกไปแล้วมันเหลือต่อล้วนๆ ต่อล้วนๆ อวิชชาปัจจยา สังขารา สังขารา ปัจจยา วิญญานัง เกิดภพเกิดชาติเป็นปัจจิสมุปบาทนั้น ปัจจิสมุปบาทนี้มันก็คือชั้น ๕ แต่ชั้น ๕ อันละเอียดที่ย่อยสลายจากชั้น ๕ หยาบๆในหัวใจ

อวิชา ปัจจา สังขาร มันปัจจายการ มันเป็นอันเดียวกัน แต่ถ้าเป็นขั้นในหัวใจ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ สัญญาความจำได้หมายรู้ ชับสิ่งที่ทำบุญกุศลไว้หรือทำชั่วไว้ ชับอยู่ในหัวใจนั้นหมด พอถึงจุดนั้นมันจะออกมาทั้งหมดเป็นสันดานของหัวใจทั้งหมด สัญญา แล้วสังขารก็ปรุงไปเป็นกองๆ เป็นภูเขา ๕ ลูก อยู่คนละลูกต่างกัน แยกกันออกไป เป็นทีละลูก เป็นของใหญ่ๆ กอง ๕ กองให้เราเห็นหยาบๆอย่างนั้นเลย

แต่อวิชาปัจจาสังขารานี้ไม่ใช่ ภูเขาทั้ง ๕ กองนี้รวมตัวเป็นกองเดียวกัน มันเป็นปัจจายการมันเป็นอันเดียวกัน มันไม่ใช่เป็นกอง มันเป็นอันเดียวกันทั้งหมด แล้วเป็นอันเดียวกันแล้ว ไม่ใช่ภูเขาที่เห็นกันได้ชัดๆ ด้วย มันเป็นภูเขาที่เรืองแสงเงา เป็นภูเขาที่เราไปมองเห็น ภูเขาเนี่ยเห็นไหม แล้วกลับเข้ามาในภพภูเขาสิ เป็นภูเขานี้ภพอยู่ภายใน มันละเอียดลึกซึ้ง มันเป็นอุปกิเลสอยู่ในหัวใจ เป็นอนุสัย เป็นภพ เป็นภวาสวะเงา การเกิดในอวิชา ปัจจา สังขาร การเกิดของชาติภพ ภพอันนี้ นี่คือภพปฏิสนธิจิต

ตัวปฏิสนธิจิตนี้ ความจำทั้งหลายที่เราศึกษามาเล่าเรียนมา ความจำในสัญญาของใจ แต่ถ้ามันย่อยสลายในหัวใจนี้ มันใช้หยาบๆจิตที่หยาบๆ นี้คุยกันรู้เรื่องจากความจำทั้งหมด แต่พอคนตายไป ใจความจำทั้งหมดนี้มันย่อยสลายลงไปอยู่ในอวิชา ปัจจา สังขาร นี้เป็นขั้นอันละเอียด เป็นจิตปฏิสนธิ จิตปฏิสนธินี้ไปเกิดในภพชาติต่างๆ มันถึงจำชาติของตัวเองไม่ได้

รสของชาติ รสของสัญญา รสของความจำ คือบุญกุศลมันอยู่ในสันดานนั้น แต่มันไม่สามารถจะรู้ว่าตัวเองเกิดภพเกิดชาติจากไหนมาตลอด เว้นไว้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากำหนดเข้าไปถึงในบุพเพนิวาสานุสติญาณ กำหนดเข้าไปถึงจุดที่ว่าภพชาติสะสมกันมาอยู่ในจิตอันนั้น จิตทุกดวงจิตมันสะสมมาอยู่ในดวงจิตของมันนั้น แต่เราไม่สามารถเข้าไปเปิดบัญชีตรงนั้นได้ แต่ผู้ปฏิบัติเข้าไปถึงจุดตรงนี้ ถึงจะรู้ว่าเกิดมาจากไหน จิตนี้สะสมมาอย่างไร ถึงอยู่ตรงนั้นหมด

ตรงนี้คือปฏิสนธิจิต วิญญาณปฏิสนธิไม่ใช่วิญญาณรับรู้หยาบๆนี้ วิญญาณเสียงกระทบหู ความรู้สึกเกิดขึ้น นี้วิญญาณเกิดจากโสตรประสาท แต่วิญญาณตัวนั้นวิญญาณปฏิสนธินี้คือเนื้อๆ ของวิญญาณที่เป็นสสารตัวหนึ่งเลย เป็นผู้รู้ เป็นหัวใจ เป็นธาตุรู้ เป็น

สสารตัวนั้น ตัวนี้คือตัวที่ว่าเป็นตอของจิต มันสะสมทั้งหมด คนทุกคนหัวใจทุกดวงใจอยู่ที่จุดและต่อมอันนี้ อันนี้คือจุดและต่อมการเกิดของมนุษย์ การเกิดของจิตวิญญาณที่ว่าเป็นเทวดา เกิดเป็นพรหม เกิดที่จุดนี้ นี่คือตัวตอใจ

แล้วจะเห็นตัวตอนี้ได้อย่างไร ตัวตอของจิตไม่มีใครเคยเห็นเลย ยกเว้นแต่ผู้เดินอนาคาผลแล้วยกขึ้นเป็นอรหัตตมรรค เพราะเห็นแล้วถึงได้เดินอรหัตตมรรค ต้องเห็นตรงนี้ถึงนำตัวนี้มาใคร่ครวญอรหัตตมรรคมันเกิดขึ้นพร้อมกันใจ ถึงว่ามันไม่ใช่กอง มันไม่ใช่เป็นแยกออกจากกัน มันละเอียดอ่อนมาก ถึงว่าเป็นตอ การว่าเป็นตอมันเกิดพร้อมกัน เกิดพร้อมกันทั้งหมด อย่างความคิดเราเห็นไหม เราคิดแล้วเรามีอารมณ์ความรู้สึก มันมีขั้นตอน แต่อันนี้มันไม่มี มันเป็นอารมณ์เดียวกันทั้งหมด

นี่อรหัตตมรรค แล้วจะใคร่ครวญอย่างไรมันถึงละเอียดอ่อน แล้วมันอ้อยสร้อยใจ การคิดใคร่ครวญนะ อารมณ์ที่ขั้นกับใจเห็นไหม ขั้นกับความรู้สึก ขั้นคือว่ากองของความรู้สึกระหว่างอนาคามรรค อนาคาผลนั้น มันยังมีสิ่งที่สืบทอดได้ ถึงจะรุนแรงขนาดไหนก็แล้วแต่ รุนแรงมากจนระเบิดออกเป็นภูเขาไฟ ระเบิดจนโลกธาตุนี้มันหวั่นไหวทั้งหมด แต่อันข้างบนนั้นอ้อยสร้อยนะ อันนี้คือเจ้าวัฏจักร พญามารไง ลูกสาวพญามารก็คือ โกรธ หลง ความหลงความโกรธเห็นไหม และอันนั้นเป็นลูกสาว อันนี้เป็นพ่อเป็นจุดเริ่มต้น

อวิชา ปัจจยา สังขารา เราเข้าใจกันว่าวิชานี้เป็นสิ่งที่น่าเกลียดน่าขยะแขยง แต่ไปเจอจุดๆ นั้นมันขยะแขยงที่ไหน มันเหนือทั้งหมด เพียงแต่เป็นการเปรียบเทียบให้เห็นโทษไหม เห็นว่าเป็นยักษ์เป็นมารเป็นเจ้าวัฏจักร เป็นสิ่งที่มีอำนาจเหนือจุดและต่อมทั้งหมด แต่ความจริงแล้วมันละเอียดลึกซึ้งขนาดที่ว่าเป็นอย่างนั้น ผู้ที่เข้าไปเห็นผู้ที่เข้าไปพิจารณาตรงนั้น จะไม่สามารถแยกแยะสิ่งที่ออกมาเป็นขั้นตอนที่ว่า อธิบายออกมาเป็นปริยัติได้โดยปริยัติที่อธิบายออกมา อวิชา ปัจจยา สังขารา สังขารา ปัจจยา วิญญาณนี้ มันเป็นพุทธวิสัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่มองเห็นด้วยความละเอียดอ่อน แล้วไ้ลายของผู้ที่เห็นออกมาให้เป็นวิชาการให้สืบทอดให้ลูกศิษย์ลูกหาได้อามาพูดเป็นสื่อความหมายกันพอรู้เรื่อง

แต่ความเป็นจริงที่ผู้เข้าไปเห็นมันเกิดพับ พับ พับ ไม่สามารถแยกแยะได้ว่าอะไรเป็นอะไรได้เลย แต่ด้วยความมูมานะ ด้วยความอุตสาหัพยายาม ด้วยบุญกุศล ด้วยอำนาจวาสนา

ขณะที่หมอนอนคามรรคอันนั้นมันก็สามารถพลิกขึ้นไปได้ไง สัมปยุตเข้าไปวิปยุตคาย ออกมาเป็นอรหัตผล ถ้าเป็นบุคคลข้างล่างอยู่มันคายออกมาแล้ว เห็นไหมอย่างเช่น อนาคามรรคยังต้องยกขึ้นอนาคาผลอีก อรหัตมรรคยังต้องขึ้นอรหัตผลอีก ถ้าเป็นอรหัตผลไปแล้ว มันยกขึ้นไปไหนละ เป็นอรหัตผลไปแล้วเพราะจุดนี้มันละเอียดอ่อนเห็นไหม

สมุจเฉทปหานสัมปยุตเข้าไปคือการรวมตัวคือการบีบเข้าแล้ววิปยุตคายออก จิตนี้ หลุดพ้นออกไปจากอรหัตผลอีกทีหนึ่ง ออกไปเป็นนิพพานหนึ่ง นิพพานหนึ่งหัวใจที่บริสุทธิ์อยู่นั้นก็อยู่ในร่างกายของผู้ที่ปฏิบัตินั้น การเป็นพระอรหันต์ถึงได้แยกออกเป็นสอง หนึ่งคืออนุปาติเสสนิพพานคือพระอรหันต์ที่ตายแล้ว เพราะทิ้งธาตุขันธ์คือร่างกายนี้ออกไป หัวใจนั้นเป็นอนุปาติเสสนิพพาน คือใจนั้นเป็นนิพพาน ครูบาอาจารย์ อาจารย์มหาบัวถึงเปรียบเหมือนว่าแม่น้ำทั้งหมดนี้ไหลลงทะเล อยู่ในทะเลนั้นก็เป็นที่ของธรรม เนื้อของนิพพาน ใจดวงนั้นพ้นออกไปจากร่างกายนี้ถึงเป็นอนุปาติเสสนิพพาน

แต่สุปาติเสสนิพพานคือพระอรหันต์ที่ยังมีชีวิตอยู่ สะ คือ เศษส่วนของร่างกาย เศษส่วนของร่างกายนี้มันเป็นธาตุ มันเป็นดิน มันเป็นน้ำ มันเป็นลม มันเป็นไฟ แต่ด้วยดวงจิตที่ยังมีกรรมอยู่ก็ยังมีมาเกิดเป็นมนุษย์ ได้ร่างกายนี้มาได้ ดิน น้ำ ลม ไฟ กรรมปรุงแต่ง ได้คลอออกมาปฏิบัติขึ้นกลางครรภของมารดา ออกมาจากครรภของมารดาเป็นมนุษย์แต่หัวใจที่ปฏิบัติในร่างกายนั้นพ้นออกไปจากกิเลสทั้งหมด หัวใจนั้นบริสุทธิ์แต่ก็ยังครองร่างอยู่ในธาตุ ๔ นั้น ฉะนั้น กรรมที่เกิดขึ้นกับร่างกายยังตามทัน เพราะว่าเศษส่วนของกรรม อย่างเช่น พระโมคคัลลานะยังต้องโดนฆ่าเพราะเศษส่วนของร่างกายนี้มี การกระทบถึงมี แต่ดวงใจนั้นกระทบไม่ถึง การกระทบไม่ถึงดวงใจ เพราะดวงใจนั้นเป็นอรหันต์

พระอรหันต์เป็นนิพพานพ้นจากทั้งหมด พ้นตั้งแต่ขั้น ๕ ในหัวใจ คือความจำได้ หมายรู้ไม่มี พ้นตั้งแต่การปฏิสนธิจิตที่ว่า เป็นภวาสวะ คือว่าเป้าหมายที่จะให้เข้าไปกระทบ ไม่มี ภวาสวะหรือว่าวิชชานั้นคือเป้าหมายคือฐานคือภพของใจ คือสิ่งที่จะเริ่มดันออกมา มันโดนทำลายแล้ว มันว่างทั้งหมด มันไม่มีสิ่งใดจะไปกระทบกระเทือนได้ คือไม่มีเป้า ไม่มีที่หมาย ไม่มีทั้งหมด แล้วสิ่งใดจะเข้าไปป้ายหมายสิ่งนั้นได้

สิ่งที่ป้ายหมายไม่ได้อะไรจะไปป้ายหมายมัน สิ่งนั้นไม่มีผล ถึงไม่มีทุกข์ ถึงไม่มีสิ่งใดๆจะไปแต่ต้องสิ่งนั้นได้ นั่นคือหัวใจ แต่หัวใจนั้นครองอยู่ในร่างของสอุปาทิเสสนิพพาน ฉะนั้นร่างกายนั้นถึงกระทบกระเทือนได้ พระอรหันต์เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยยังเข้าโรงพยาบาล พระอรหันต์เวลาผ่าตัดยังมีเลือดออก มี เพราะร่างกายนี้มันก็เป็นดิน น้ำ ลม ไฟ มันเป็นส่วนเห็นไหม สอุปาทิเสสนิพพาน มันเป็นส่วนที่หัวใจที่บริสุทธิ์ครองร่างนั้นอยู่ ร่างกายนี้ถึงกระทบกระเทือนได้ ร่างกายนี้ถึงเจ็บไข้ได้ป่วยได้ ไม่ใช่ถึงนิพพานแล้วจะไม่มีสิ่งใดไปกระทบกระเทือนได้

ความเข้าใจของโลกว่าสิ้นไปแล้วมันจะฟื้นเข้าไป ถ้าอย่างนั้นพระอรหันต์ถ้าสำเร็จก็ต้องเหาะขึ้นไปนิพพานทั้งร่างกายทั้งหัวใจสิ ทำไมพระอรหันต์ต้องตาย ต้องตายเพื่อทิ้งธาตุขันธ์เอาไว้ มันเกิดขึ้นจากดิน จากน้ำ จากลม จากไฟ ต้องให้มันแตกสลายไปตามความเป็นจริงจากดิน จากน้ำ จากลม จากไฟ แต่หัวใจที่อยู่ในดิน ในน้ำ ในลม ในไฟนั้นหลุดพ้นออกไปต่างหาก พ้นออกไปจากหัวใจดวงนั้น สอุปาทิเสสนิพพานเห็นไหมทิ้งเศษส่วนไว้กับโลก ทิ้งเศษส่วนไว้กับภพเดิมนี่ แล้วหัวใจหลุดออกไปเพราะมันเป็นนิพพานตั้งแต่รู้ธรรมแล้ว ไม่ต้องไปผูกพันอีกแล้วมันเป็นไปตามสภาวะความเป็นจริง

ตอนนั้นที่พระสารีบุตรไปลาพระพุทธเจ้านิพพานนะ พระพุทธเจ้าถึงบอกว่าให้สมควรแก่เวลาของเธอเถิด มันจะคาบเกี่ยวกับอะไรไม่ได้ มันจะขยับไปไหนไม่ได้เลย จะเอียงไปไหนไม่ได้ ต้องให้มันเป็นไปตามสภาวะตามเป็นจริง ให้มันหลุดออกไปตามความเป็นจริง ให้มันคายออกไปตามความเป็นจริง เพราะมันเป็นจริงตามเนื้อหาสาระซึ่งเป็นธรรมชาติอยู่แล้ว

ถึงว่าการกระทบกระทั่ง เราอ่านตำรา เราศึกษาตำราเราถึงรับกันไม่ได้ว่า ทำไมถ้าอย่างนั้นแล้วไม่มีพระอรหันต์เลย เพราะอะไร เพราะว่ายังเจ็บไข้ได้ป่วยกันอยู่ ยังเป็นไปได้กันอยู่ ยังร้องไห้กันอยู่ ยังร้องให้มันหายไปได้ ยังน้ำตาไหลอยู่ น้ำตานี้มันเป็นดิน น้ำ ลม ไฟ น้ำยังอยู่ในร่างกายนี้อยู่ น้ำก็ต้องขยับเคลื่อนไปตามสภาพ น้ำขยับเคลื่อนไม่ได้ใดเราวยหรือไตในร่างกายนั้นวาย น้ำถึงขยับถ่ายไม่ได้ การขยับถ่ายของต่อมนี้ตามมันเป็นไปตามความเป็นจริง แต่หัวใจดวงนั้นไม่หวั่นไหว มันปลงธรรมสังเวช เกิดความสังเวช จิตที่นิมิตจิตที่พ้นจาก

กิเลสทั้งหมดมันมีแต่ความเมตตา ความเตตตานี้ครอบโลกธาตุ เห็นความกตจีเห็นความเอาเปรียบ เห็นความเป็นไป ความเศร้าความโศก มันสะท้อนหัวใจมาก

การสะท้อนหัวใจนั้นปกติของมนุษย์เห็นใหม่เวลาโกรธ เลือดจะสูบฉีดแรงเห็นใหม่ เวลาเศร้าใจหมองใจ อันนี้ก็เหมือนกัน ในเมื่อมันสะท้อนใจ จิตนั้นมันสะท้อนใจ มันก็ขับเคลื่อนให้ร่างกายนั้นขับน้ำตานันออกมา แต่มันไม่ทุกข้ไม่โศกไปตามเขา แต่มันเป็นการปลงกรรมะ เห็นใหม่ ฟังสิ การปลงกรรมะ ที่ว่าพระไปซักผ้า ซักผ้าเพื่อการปลงสังขารให้ การประพฤติปฏิบัติได้เป็นประโยชน์ อันนั้นยังไม่เอามาเป็นความหมาย แต่เวลาผู้ที่ปฏิบัติ ออกมามีน้ำตาไหลน้ำตาวิ่งกลับมาจับมาเป็นประเด็นต่อกัน อันนี้มันเป็นเรื่องสังเวช ความสังเวชมันประโยชน์ของหัวใจดวงนั้น เรื่องสังเวชหมายถึงว่าเห็นสิ่งนั้นแล้วมันสะท้อนใจ เห็นเป็นคุณค่าไง

อย่างเช่นเราปฏิบัตินี้เราอยากให้ได้ผล เราต้องรู้ว่าอะไรเป็นเหตุอะไรเป็นผล แล้วอะไรเป็นสิ่งที่ผิดอะไรเป็นสิ่งที่ถูก จนแยกแยะออกมา มันเป็นผลเห็นใหม่ แยกแยะออกมา เหตุก็หลุดออกไป ผลก็หลุดออกไป เหตุและผลหลุดออกไป ความเข้าใจนี้หลุดออกมาจาก เหตุผลนั้นเป็นธรรม การปลงกรรมสังเวชนั้นก็เหมือนกัน ในเมื่อมันเป็นธรรมมันเป็นความสังเวช ความสังเวชมันละเอียดอ่อนจนไม่มีใครเห็น จนไม่มีใครสามารถเอาอันนี้มาเป็นประโยชน์ได้ แต่ผู้ที่เข้าใจตามความเป็นจริงแล้วอะไรก็เข้าใจ มันเป็นเรื่องสังเวชไง แล้วมันเป็นธรรมสังเวชทั้งหมด

ธรรมสังเวชมันสะท้อนใจ มันสะท้อนแล้วร่างกายนี้ขับน้ำตานันออกมา ถ้าอย่างนั้นแล้วจะไม่มีพระอรหันต์เลย ถ้าเอาตามตำราทั้งหมดไม่มีพระอรหันต์เลย ทำไมพระกัสสปะ พระพุทธเจ้านิพพาน พระกัสสปะถึงกับน้ำตาวิ่ง การปลงกรรมสังเวชไง อันนั้นมันเขียนมาไม่ได้นะ นี่ตำราไง การเรียนตำราก็มาเชือดคอพวกเราเอง มาบีบรัด บีบรัดให้เป็นไปไม่ได้ไง แล้วก็ไม่เชื่อไง ความไม่เชื่อ สอุปาทิเสสนิพพานเศษส่วนของร่างกายเศษส่วนของความคิด ความคิดทั้งหมดเป็นสมมติเพราะมันเป็นขั้น ความคิดในหัวเป็นสมมติทั้งหมด เป็นแขกจรมา แต่พระอรหันต์ก็ใช้อันนี้เพราะมันยังมีเศษส่วนอยู่ ถึงสื่อความหมายกันได้

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้แล้วสิ้นกิเลสแล้ว กลับไปกรุงกุสินาราไปเยี่ยมณเรธาหุล ทำไมจำพระเจ้าสุทโธทนะได้ ทำไมจำนางพิมพาได้ ทำไมจำสามณเรธาหุลได้ ความจำนี้เป็นสังขารใหม่ เป็น เป็นสัญญาใหม่ เป็น เป็นความจำได้หมายรู้เดิม มันมีอยู่ก็เป็นเศษส่วนใจ มันมีอยู่ในจิตของพระอรหันต์นั้น ถึงจำลูกได้ จำพ่อได้ เพราะเป็นความจำแต่เวลาสอุปาทิเสสนิพพานมันอยู่ในตัว เวลาดับ เพราะมันขาดตั้งแต่ตรัสรู้ เวลาขาดออกมา เวลาดับขั้นถึงตาย ถึงหลุดออกไปเลย หลุดออกไปเพราะจิตล้วนๆ ฟั่นออกไป

แต่มนุษย์เราผู้เต็มไปด้วยกิเลส พอเวลาจะตาย คนธรรมดาตายกับพระอรหันต์ตายคนเราก่อนจะตายจะพิลาปราพันนะ สมบัติตรงนั้นยังไม่ได้ยกให้ใครนะ ลูกคนนั้นสมบัติตรงนี้มันผูกพัน นี่ก็คืออะไรนี่คือสัญญาความจำได้หมายรู้เดิมทั้งหมด สังขาร กิเลสตัณหา มันอยู่ในนี้ทั้งหมด แล้วมันตายไปพร้อมกับดวงจิต ดวงจิตนั้นอยู่ใต้อารมณ์อันนี้ใจ มันถึงไม่ได้เศษส่วน มันถึงได้เป็นกิเลสมาร เป็นขันธมาร ขั้นความคิดความผูกมัดทุกอย่างเป็นกิเลสทั้งหมด แล้วมันควบคุมหัวใจไว้ทั้งหมด มันเป็นมาร มันเป็นกิเลส มันเป็นตัวหนา มันควบคุมใจ ถึงคนปฏิบัติตายไปพร้อมกับความทุกข์ ตายไปพร้อมกับความยึดมั่นถือมั่น ตายไปพร้อมกับการเกิดใหม่ ตายไปพร้อมกับการยึดภพไปในตัวมัน ตายไปบิ๊บบังไม่ทันตายมันยึดภพไปก่อนแล้ว

แต่พระอรหันต์ก่อนตายเศษส่วนอันนี้ไม่มี ถึงการตายเหมือนกันต้องตายเหมือนกัน แต่ผลต่างกันราวฟ้ากับดิน ราวฟ้ากับดินเลยนะ เพราะตายเมื่อไหร่ก็ได้ การตายหรือการอยู่มีค่าเท่ากัน พระพุทธเจ้าบอกอย่างนั้นไง สารีบุตรเอ๋ย เธอจงเห็นตามความเป็นจริงของเธอเถิด ความตายบอกให้ตายก่อนก็ไม่ได้เพราะตายต้องคิดว่าไม่ตาย บอกให้อยู่ก่อนก็ไม่ได้เพราะอยู่ก่อนมันดีกว่าตาย พูดคำไหนบิ๊บบังคำนั้นก็มีความขึ้นมาเห็นใหม่ ถึงไม่พูดให้ตามความเป็นจริง ถ้าพูดมาคำหนึ่งคำแรกคำสอง ตายกับไม่ตาย ตายก็มีค่ามากกว่าเพราะพูดก่อน ให้บอกตายหรือไม่ตายก็ได้ พูดคำไหนก็มีความทั้งหมดเห็นใหม่ หนึ่งกับสองต่างกันแล้ว ให้สมควรกับเวลาของเธอเถิด พระสารีบุตรก็กราบลา มากกราบลา ก่อน พระพุทธเจ้าถึงให้เทศน์ก่อน เพื่อเป็นศักดิ์ศรีเป็นเกียรติยศของศาสนาใจ ให้อบรมสั่งสอนก่อนว่านี่พระอรหันต์เห็นใหม่ เหาะขึ้นไปลงมาเทศน์ เหาะขึ้นไปลงมาเทศน์ เสร็จแล้วกลับไป

กลับไปนระกรรมของผู้ปฏิบัติ กรรมของใครของมัน พระโมคคัลลานะโดนเขาทุบตาย พระสารีบุตรต้องกลับไปตายในห้องที่ตัวเองเกิดใจ เกิดที่ห้องนั้น กลับไปโปรดแม่ของตัวเองเห็นใหม่ บุญกุศล การเกาะเกี่ยวของกรรม การสร้างบุญกุศลมา พระสารีบุตรต้องกลับไปตายตรงฐานที่ตัวเองเกิด ก็กลับไปห้องนั้นไป เทศน์โปรดเอาแม่ได้ แม่เป็นโสดาบันในคตินั้น แม่เป็นมิจฉาทิฎฐิ นี้กิเลสมันละเอียดอ่อนมาก แม่เป็นมิจฉาทิฎฐิ ลูกออกมาบวชตั้ง ๘ คนเป็นพระอรหันต์ทั้งหมดเลย ยิ่งเจ็บปวดมากเพราะอะไรเพราะเสียลูกไปถึง ๘ คน แล้วตัวเองเป็นมิจฉาทิฎฐิ เห็นพระสารีบุตรเดินกลับมา เอ้อ ลูกเราไปบวชตั้งแต่หนุ่มจนแก่เฒ่า สงสัยจะอยู่ไม่ได้จะกลับมาสึกเห็นใหม่ นี้กิเลสนะหมายถึงว่ายังคงดิ้นเตียนยังคิดเป็นทางไม่คืออยู่ พระสารีบุตรรู้วาระจิตก็เลยอยู่

กลับมาอยู่ในบ้านกลับมาเทศน์แม่ก็ไม่ฟังอยู่แล้ว ก็เข้าไปอยู่ในห้อง คตินั้นห้องรวงห้องเสียดพระอินทร์มาก่อนนะมีแสงเข้ามาจางใจให้เห็นด้วย แม่ นั่งอยู่เห็นแสงพุ่งเข้ามาในห้องลูกชาย เอ๊ะ อะไรเข้าไป ถามลูกว่าใครมานะ พระอินทร์ โอ้ ลูกเรามีศักยภาพขนาดนั้น เชียวหรือ ยังไม่เชื่อนะ ความที่เป็นแม่เป็นลูกแม่ยึดถือมากกว่าต้องเก่งกว่าลูก กิเลสนี้หนักหนาสาหัสสาครรจ์มาก ก็ออกมายังไม่เชื่อ สักพักมาอีกแล้วแสงนั้นเข้ามาอีก แม่ก็เข้าไปอีกนั้นไครนะ พรหม จะมาอุปฐาก เอ๊ะ พรหมยังมาหาลูกอีกหรือ แม่ถึงหันมา

พระสารีบุตรถึงเทศน์ถึงคุณของพระพุทธเจ้าไป สิ่งๆ นี่พระอินทร์ก็แล้วแต่ พรหมก็แล้วแต่ เป็นแค่อุปฐาก อยากจะฟังธรรมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาก พระอินทร์นี้เคยอุปฐาก เคยอุ้มบาตรของพระพุทธเจ้าทั้งหมด พระอินทร์นี้ยังแอบลงมาใต้บาตรพระกัสสปะ พระอินทร์นี้แสวงหาบุญนะ พระอินทร์นี้ยังแสวงหาบุญจากพระอริยสงฆ์ทั้งหมด แม่ได้ฟังแล้ว โอ้ ด้วยความซึ่งใจเพราะรู้ว่าลูกตัวเองเป็นอย่างนั้น คตินั้นแม่ตัวเองได้เป็นพระโสดาบัน เพราะความซึ่งใจ บุญกุศลด้วย เพราะบุญกุศลของลูกทั้ง ๘ คนตั้งแต่พระสารีบุตรไปจนถึงพระเรวัตตะ พระจุนทะ เป็นน้องพระสารีบุตรทั้งหมดบวชออกมาเป็นพระอรหันต์ทั้งหมด คตินั้นแม่ถึงได้สำเร็จขึ้นมาเป็นพระโสดาบันได้เป็นโสดาปัตติผล เพราะได้ฟังเทศน์คุณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

นี่พูดถึงกรรม กรรม การกระทำ ถึงว่า ภารา หเว ปญจกขุณฑา ขันธทั้ง ๕ นี่เป็นภาระอย่างยิ่งสำหรับสุอุปาทิเสสนิพพาน คือผู้ที่พ้นจากทุกข์ทั้งหมดแล้วแต่ยังครองร่างกายและ

ธาตุนั้นอยู่ ร่างกายนั้นถึงเป็นภาระใจ เป็นภาระกับดวงจิตนั้น ดวงจิตนั้นพ้นออกไปจากกิเลสทั้งหมด ดวงจิตนั้นไม่ข้องแวะกับอะไรทั้งสิ้น ดวงจิตนั้นพ้นจากความให้ค่า ให้ค่ากับร่างกาย ให้ค่าของสรรพสิ่งในโลกนี้ทั้งหมดเลย แต่มันก็ตกอยู่ใต้อำนาจการครอบงำของธาตุ ๔ คือภาระคือขันธใจ ขันธและธาตุนี้ จิตนี้อยู่ในร่างกายนั้นเป็นภาระใหม่ ต้องพาสิ่งที่สกปรกนี้เป็นเครื่องดำเนินต่อไป

จิตที่สะอาดจิตที่บริสุทธิ์อยู่ในร่างกายที่สกปรกนั้น ก็ต้องพาร่างกายที่สกปรกนั้น ขับเคลื่อนขับถ่ายไปจนถึงวาระสุดท้ายของจิตดวงนั้น ก็จะดับขันธไปเป็น อนุปาติเสสนิพพานไป จากอนุปาติเสสนิพพานคือพระอรหันต์ที่สิ้นแล้วกลายเป็นพระอรหันต์นี่เอง ไม่มีเศษส่วนคือร่างกายนี้มาบังมาทับอีกเลย นี่คือหลักตามความเป็นจริงของผู้ปฏิบัติที่เห็นขึ้น จากหัวใจดวงนั้นเป็นเอก เป็นเอโกธัมโมที่พ้นออกไป หัวใจนี้พ้นออกไปจากอำนาจของกิเลสที่ครอบงำ ที่ให้ค่า ให้ความหลงไหลในหัวใจใจ ให้ความได้ปลื้ม ให้ค่า ให้ดวงใจนี้มันทุกข์ยากมาก ทุกข์จริงๆ กิเลสนี้ให้ผลเป็นทุกข์ทั้งหมด

ธรรมะนี้เป็นยาชำระล้าง ฟังนะ ธรรมที่เป็นกิริยาธรรม ธรรมะที่เป็นสมมติทั้งหมด สัพเพ ชมฺมา อนตฺตา ธรรมทั้งหลายที่เราท่องจำนี้มันเป็นอนัตตาคือมันแปรสภาพทั้งหมดเลย กิเลสนี้ก็สมมติทั้งหมดเลย สัพเพ ชมฺมา อนตฺตา ธรรมทั้งหลาย ถึงมาชำระเป็นธรรมที่เป็นยา สัพเพ ชมฺมา ธรรมที่ขับเคลื่อน ธรรมที่เป็นกิริยามาชำระสมมติใจ มาชำระกิเลสทั้งหมดเลยจนเป็นเอโกธัมโมนะ ชำระล้างจนสะอาดจนเป็นเอโกธัมโม ธรรมอันเอก ธรรมไม่ใช่ธรรมคู่ เห็นไหม เหตุและผลเป็นคู่ มีดกับสว่าง ขาวกับดำเป็นคู่ เป็นเหตุเป็นผล เป็น การต่อสู้กันระหว่างโศดาปัตติมรรคโศดาปัตติผล ระหว่างมรรคกับผลกำลังต่อสู้กันจนพ้นออกมาเป็นเอโกธัมโมเอกอันหนึ่ง ธรรมที่เป็นเอกพ้นจาก สัพเพ ชมฺมา อนตฺตา นี้ สัพเพคือ ธรรมทั้งหลายที่เป็นอนัตตา ธรรมคู่แต่เอกเอโกธัมโมนี่เป็นหนึ่ง เป็นหนึ่งนี่นิพพานคือหนึ่ง ใจ มรรค ๔ ผล ๔ ถึงนิพพานหนึ่ง นิพพานนี้พ้นออกไป

นี่ฉันจกกับปวัตตนสูตรเทศน์พระอัญญาโกณฑัญญะรู้ถึงเป็นพระโสดาบัน เทศน์ อนัตตลักขณสูตรพระอัญญาโกณฑัญญะพ้นออกไปจากกิเลส เพราะธรรมจักรนี้เป็นเครื่องดำเนิน กิจที่ควรทำเราได้ทำแล้ว กิจที่ควรกำหนด กำหนดแล้ว งานที่ควรชำระ ชำระแล้วพ้นออกไป พ้นออกไป พ้นออกไปตามความเป็นจริง

ย่ กิจฺจึ สมุทฺถมฺมํ สพฺพนฺตํ นิโรธมฺมนฺติ ตึงใดลึงหนึงมึความเกดึชึนึเป็นชฺรรมคา
 ลึงนึนึทึงหลายตึองดึบทึงหมด ดึบออกปึไปแล้วกึเป็นหนึงเอโกชึมโม อนัตตลึกขณสูตฺรเหึน
 ปุโหม ชันชึ ๕ เป็นเราหรือไม่ป็นเรา ไม่ป็นเราพระเจ้าคัะ เวทนาเป็นเราหรือไม่ป็นเรา ไม่
 เป็นเราพระเจ้าคัะ สัณฺญาเป็นเราหรือไม่ป็นเรา ชันชึเป็นเราหรือเปล้า ไม่ป็น อาทิตตปฺรียาย
 สูตฺรอึก มโนมึงปึ นึพพินทตึ กายนึเป็นเราหรือเปล้า จุคและต้อมของใจเป็นหรือเปล้า ไม่
 เป็น ความสัผัสขึองใจของมโน มโนสัผัสนึนึเป็นเราหรือเปล้า ไม่ป็น ไม่ป็นควรเอา
 ทึงหมดปึหม ไม่ควร ถึงละทึงหมดใจ

อาสเวหึ อาสวเณึสึนึปึ จิตฺตานิ วิมุจึจึง สุตติ อาสวเณึสึนึปึ จิตถึถึงวิมุคตึ พระ
 อรหันตึถึงมึ พระอรหันตึไม่ใช่อุญฺญเปล้าสูญฺญว้าง สูญฺญมึ มึอย่างทีเป็นวิมุคตึสุข มึอย่างทีมึความ
 เป็นจึริง มึอย่างทีเป็นการคงที แต่คงทีแบบนึนึ ไม่ได้มึคงทีแบบอาดม้น อาดม้นไหนม้นกึอยู่
 ในกฏขของไตรลึกษณึทึงหมด

ไม่มีลึงใดๆ เป็นอาดม้น ไม่มี แมแต่วัฏฏะกึไม่มี วัฏฏวนทึงสามนึยังตึองทาลายลงเป็น
 นึพพานหนึงแล้วออกจากวัฏฏะไป แมแต่วัฏฏวนทีว่ามหาศาลนึยังไม่ป็นอาดม้นแล้วจะมีลึง
 ใดในโลคนึนึเป็นอาดม้น ไม่มี แปรสภาพทึงหมด นึพพานหนึงเท่านั้น ถึงว่ามีแบบนึนึไม่ใช่มึ
 แบบอาดม้น ไม่มีแบบคงที มึแบบจึริงของเขา จึริงตามความเป็นจึริง จึริงแบบนึมนวล จึริง
 แบบนามชฺรรม ถึงละเอึยดอ่อนมาก จิตทีพึนปึไปใจ จิตทีพึนจากกึเลสทึงหมดเป็นความสุข
 ทึงหมด

ความสุขจากหัวใจดวงนึนึ องค์กรสเม็จพระเจ้าสัมมาสัมพุทฺธเจ้าเป็นผู้สวดยก่อน เป็นผู้
 เหึนความจึริงก่อนแล้วสึบต้อมาถ้ายทอดมา ลงมาถึงอนุชนรุ่นหลังนึ ๒,๕๐๐ ปี เรายังก้าว
 ตามทัน ทุกข์นึนึในพุทฺธกาลกึเป็นทุกข์ ทุกข์นึนึในปึจึบึนึนึกึเป็นทุกข์ ลึงทีจะแก้ทุกข์ยังมีอยู่ ยัง
 แก้ไขได้ แล้วทำไมเราไม่แสวงหา ถามตัวเองอย่างนึนึกึจึบ ทุกข์ในสมัยพุทฺธกาลกึทุกข์อย่างนึ
 เพียงแต่ลึงแวดลึอมต้างกัน เครื่องยนต์กลโกสมัยนึนึนึยังไม่เจริญแบบนึนึ เดียวนี้เครื่องยนต์
 กลโกเจริญมากกว่าสมัยนึนึนึ กาลเวลาหดสึนึเข้าทุกข์ม้นยึงมากชึนึไปอึก ทุกข์นึนึยึงมากกว่า
 สมัยพุทฺธกาลอึก แต่ทำไมทุกข์ในสมัยพุทฺธกาลม้นชำระล้างได้ ทำไมทุกข์สมัยนึนึชำระล้าง
 ไม่ได้

การประพฤติปฏิบัติมีจริง ทำจริงได้ผลจริง ทั้งหมดต้องข่มกิเลสไว้ อย่าให้กิเลสมันเผยขึ้นมา อย่าให้กิเลสมันมาบอกว่าสิ่งนั้นมันหมดกาลหมดสมัย ในศาสนาพุทธนี้มีพระพุทธเจ้าองค์เดียวเป็นอรหันต์ นอกนั้นไม่มี ไม่มีหรอก เขาพูดกันขนาดนั้น ความเชื่ออะแล้วปากสกปรก ปากของกิเลส ปากของยักษ์ ปากของมารพูด พระโอรสของพระพุทธเจ้าบอก ‘อานนท์ トラบใดที่ผู้ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม มรรคผลนี้ไม่สิ้นจากโลกเลย’ トラบใดผู้ปฏิบัติทำตนสมควรแก่ธรรม แม้แต่สิ้น ๕,๐๐๐ ปีศาสนาขององค์สมณโคดมสิ้นไป ก็ยังต้องมีพระศรีอาริยมตไตรยที่จะมาตรัสรู้ต่อไป แล้วธรรมสิ้นมาจากไหน เพียงแต่ผู้ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ไม่มี

ธรรมะนี้สูงประเสริฐนัก แต่ผู้จะก้าวเดินถึงธรรมนั้นไม่มี ถึงตาลยอดด้วน ถึงการก้าวเดินไปไม่ถึงศาสนานั้นก็ต้องหมดไป หมดไปเพราะหัวใจของผู้ปฏิบัตินี้ก้าวเดินไม่ถึงแต่ธรรมอันเอกนั้น ‘อานนท์ ผู้ใดปฏิบัติสมควรแก่ธรรม ศาสนานี้ไม่สิ้นจากโลกเลย’ ตลอดไปเป็นอนันตกาล เพราะของสิ่งนี้มีอยู่แต่ใจเราเข้าไม่ถึงเท่านั้นเอง ให้เชื่อมั่นอย่างนั้น ให้เชื่อมั่นว่าศาสนาพุทธเรานี้ประเสริฐ ให้เชื่อมั่นว่าเราเป็นพุทธบริษัท ๔ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา เป็นสิ่งที่พระพุทธเจ้าหวงแหนมาก เป็นสิ่งที่พระพุทธเจ้ารักสงวนมาก เป็นสิ่งที่พระพุทธเจ้าอยากให้พ้นทุกข์ อยากจะให้เป็นผู้ที่ประเสริฐมาก ถึงได้วางไว้เป็นบริษัท ๔ ฝากศาสนาไว้

เราเป็นคนหนึ่งที่พระพุทธเจ้าให้มรดกตกทอดไว้มาถึงมือ พระพุทธเจ้าเอาธรรมะนี้วางไว้กับมือเราทั้งหมด บริษัท ๔ วางไว้ที่มือ แล้วเราปิดทึบ เราจะมีค่าไม่มีค่าอยู่ที่เราจะคิดถึงตัวเราว่า เราเป็นคนประเสริฐ เราเป็นคนมีค่า หรือเราเป็นคนที่ยังตรอกไม่มีความสามารถที่จะทำได้ ให้เป็นความคิดของบุคคลคนนั้นผู้ปฏิบัติคนนั้นตามความเป็นจริง เอวัง